

Kuveyt Üniversitesi'nde Hazırlanan Hadis Tezleri Üzerine

Ahmet Tahir DAYHAN, Yrd. Doç. Dr.*

“On the Theses of Hadith
Prepared at Kuwait University”

Abstract: It has been introduced in the following study a list of the MA theses defended between 1996-2009 years in College of Sharia and Islamic Studies at Kuwait University. At the beginning, we give some information about the academic improvements in the College after the occupation of the country by Iraqi forces, and the number of the lecturers and students, the qualities of the lecturers in the department of “Hadith and Hadith Sciences”, the conditions required for the students who are applying for master’s degree and contents of the lessons. In the last chapter entitled “Theses of Hadith”, list of 102 MA theses has been given chronologically with the full name of the student, the topic of the thesis, the name of the supervisor, the date of which the thesis had been taken, names of discussion committee and the date of defense. It seems from the list obtained from the dean’s office of the College that most of the theses are in Hadith methodology (usûl) and redaction-edition of manuscripts (tahqîq-takhrij). Those who completed MA Program have been directed to other Arab countries, because there has been no PhD Program in this department yet.

Citation: Ahmet Tahir Dayhan, “Kuveyt Üniversitesi'nde Hazırlanan Hadis Tezleri Üzerine” (in Turkish), *Hadis Tetkikleri Dergisi (HTD)*, VII/1, 2009, pp. 101-120.

Key Words: Gulf War, Iraqi invasion, Kuwait University, College of Sharia and Islamic Studies, Prophetic Tradition, Hadith Sciences, MA theses.

I. İşgalin Ardından

2 Ağustos 1990'da başlayıp 28 Şubat 1991'de sona eren Irak işgali, o güne kadar komşusunu dost bilen, kardeş Kuveyt halkı üzerinde derin bir şok etkisi yaratır. İşgal süresince Kuveyt Üniversitesi Rektörlüğü'nü ve dokuz fakülte binasını asker ve subayları için karargâh olarak kullanan Irak ordusu, geri çekilmeden önce geniş çaplı bir yağmaya girişerek; mobilyadan klimaya, bilgisayardan kitaba, kapı-pencereden elektrik kablolarına kadar işe yarar ne varsa kamyonlara yükleyip Bağdat üniversitelerine taşımıştır. Bu tahrip ve talan faaliyetine, Irak üniversitelerinden getirilip Kuveyt fakültelerinin başına geçirilen dekanlar nezaret eder. O gün için Külliyyetü'ş-Şerî'a ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye/Şerî'at ve İslâmî İlimler Fakültesi'nden sorumlu olan, bütün demirbaş ve teçhizatı, arşiviyle birlikte bütün bir kütüphaneyi Bağdat'a nakletme

işini üzerine alan kişinin Prof. Dr. Adnân ed-Dûrî olduğu iddia edilmektedir.¹

1990–91 öğretim yılında eğitime ara vermek zorunda kalan Kuveyt Üniversitesi, yaşanan felâketin ardından, hoca ve talebelerinin özveri ve gayretleriyle kısa sürede toparlanarak Eylül ayında yeniden tedrisâta geçmiştir. 2009 yılına gelindiğinde; 14 fakültesi, yerli ve yabancı 20 bine yakın öğrencisiyle önemli bir eğitim hamlesini başarmıştır.²

II. Külliyyetü'ş-Şerî'a ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye

1982–83 öğretim yılında Keyfân mıntıkasında öğrencilerine kapısını açan Külliyyetü'ş-Şerî'a'nın, o tarihten itibaren ağırlık merkezini temsil eden bölüm, “Kismü't-tefsîr ve'l-hadîs” olmuştur. 2007 senesi itibarıyla, 1050 öğrenciye hizmet veren yetmiş üç öğretim üyesinin yirmi biri bu bölümde çalışırken; on dördü “el-Akîde ve'd-da've”, yirmisi “el-Fıkh ve usûlüh”, on sekizi ise “el-Fıkhü'l-mukâran ve's-siyâsetü'ş-şer'iyye” bölümlerine dağılmışlardır. İşgal öncesinde yirmi bin cilt kitap kapasitesine ulaşan fakülte kütüphanesi,³ her şeyini kaybettikten sonra girilen yeniden yapılanma gayretleri ve teberrûlar sayesinde, on beş yıl içerisinde mevcudunu otuz sekiz bin cilde çıkarmış, farklı diller dâhil kırk sekiz periyodığı de takip etmek suretiyle gittikçe zenginleşmiştir.⁴

* Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Hadis, dayhan@excite.com.

¹ *Câmiatü'l-Kuveyt ba'de mürûri âmin vâhidin ale't-tahrîr*, Kuveyt 1992, s. 26. I. Körfez Savaşı'nın sona erdiği günlerde çekilen fotoğrafları fakülte dekanlarının yazılarıyla birlikte sunan 40 sayfalık bu broşürde, yukarıdaki bilgiler, Külliyyetü'ş-Şerî'a dekanı Dr. Uceyl Câsim Süüd en-Neşmî (sonradan Fıkh profesörü, fakülte dergisi editörü, danışma kurulu üyesi ve en son lisansüstü çalışmalar komisyonu başkanı) tarafından verilmektedir. Neşmî, Iraklı askerlerin ülkeyi terkederken arkalarında âyet ve hadis yazılı kitap, kağıt ve dokümanlardan oluşan çöp yığınları bıraktıklarını, sonra da bunları içinde ne yazdığına aldırmadan kirli ayakkabılarıyla çiğnediklerini söyler. Adımı verdiği Adnân ed-Dûrî ise; İbn Mâlik el-Endelûsî'nin (ö. 672) *Şerhu umdeti'l-hâfız ve uddeti'l-lâfız* adlı eserini (Bağdat 1978), Râdiyyuddîn es-Sağâni'nin (ö. 650) *eş-Şevârid fi'l-luğ'a'sını* (Bağdat 1983), Mahmud Şükrî el-Âlûsî'nin (ö. 1924) *İthâfü'l-emcâd fi mâ yesihhu bihi'listişhâdını* (Bağdat 1982) tahkik eden, ayrıca *Fihrisü mahtûtâti mektebeti'l-Hâc el-A'zamî* adlı kütüphane katalogunu hazırlayan (Kuveyt 2002) Adnân Abdurrahman ed-Dûrî olmalıdır. Gerek Dûrî'nin tam kimliğini ve işgal öncesi Kuveyt Üniversitesi ile ilgisini, gerekse Külliyyetü'ş-Şerî'a'ya dair konumuzu aydınlatacak en son bilgileri öğrenmek üzere Prof. Dr. Câsim en-Neşmî'ye gönderdiğimiz beş soru içeren 13.03.2009 tarihli mektubumuza herhangi bir cevap alamadık. Bkz. <http://uceylcasim.blogspot.com>.

² 2002'de “Gulf University for Science and Technology” ve 2003'te “American University of Kuwait” adlı iki özel üniversitenin açılmasıyla Kuveyt'teki üniversite sayısı üçe çıkmıştır. Bkz. <http://www.gust.edu.kw>, <http://www.auk.edu.kw>.

³ *Delîlü mektebeti külliyyeti'ş-şer'ia ve'd-dirâsâti'l-islâmiyye*, Câmiatü'l-Kuveyt İdâratü'l-Mektebât, Kuveyt 1997, s. 2; *Câmiatü'l-Kuveyt – Minberu fikrin ve menâratü sekâfetin*, İdâratü'l-Alâkâti'l-Âmmeti ve'l-İ'lâm, Kuveyt 1996, s. 159.

⁴ Enver Müsâid et-Tabtabâi, et-Takrîru's-senevi li Külliyyeti'ş-şer'ia ve'd-dirâsâti'l-islâmiyye 2006/2007, s. 51, 58–59, 78–79, 95, 111–112, 126.

1999–2000 öğretim yılında⁵ Külliyyetü'ş-Şerî'a'nın Tefsir-Hadis bölüm başkanlığı görevini Türkiye ilâhiyat camiasının, adını Şeyh Muhammed el-Gazzâlî (ö. 1996) ile *el-Müslimûn* Gazetesi'nde cereyan eden tartışmadan hatırlayacağı⁶ Mısır eski Evkaf bakanı Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr icra etmekteydi.

Söz konusu dönemde fakültenin akademik programlarını hazırlayan, ders yükünü taşıyan ve master tezlerini yönetenler, Mısır'da doğup büyümüş Ezher kökenli hocalardı. Nitekim yazının sonunda verilecek olan tez listesinin 1996–2003 arasındaki ilk yedi yılına göz gezdirilecek olursa, danışman ve jüri üyelerinin neredeyse tamamının dışarıdan gelerek fakülteye intisab eden ilim adamlarından oluştuğu görülecektir. Ahmedî Ebu'n-Nûr'un yanısıra, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân (Suriye, el-Ezher), Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh (Mısır, el-Ezher), Dr. Sa'd Muhammed eş-Şeyh el-Mersafi (Mısır, el-Ezher) ve Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd (Lübnan, Ümmü'l-Kurâ) gibi yabancı uyruklu hocaların, 2004–2005 yıllarından itibaren yerlerini Dr. Mübârek Seyf Hâdî el-Hâcerî (şimdiki bölüm başkanı), Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Muhammed İd es-Sâhib, Dr. Târîk Muhammed et-Tavârî, Dr. Hâkim Ubeysân el-Mutayrî ve Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy gibi doktorasını dışarıda tamamlayarak ülkelerine geri dönen düşük ünvanlı ama Kuveyt kökenli hocalara bıraktıkları, yeni dekan Muhammed Abdürrezzâk et-Tabtabâî yönetimindeki fakültede, tam bir 'yerleşme'nin hâkim olduğu fark edilecektir. Öyle ki, Kuveyt halkının hadis ilmindeki çalışmaları, radyo konuşmaları, hutbeleri, vaazları ve yardım kuruluşlarına katkıları ile yakından tanıdığı Prof. Dr. es-Seyyid Nûh'un 30 Temmuz 2007'de vefat edişinin ardından, bölümde hiçbir yabancı öğretim üyesi kalmamış, "Akîde"deki bir profesör ve "Fıkıh"taki dört yardımcı doçentin dışında bütün birimler Kuveyt'li hocaların inisiyatifine geçmiştir.⁷ Bununla birlikte, tez

listesinin en başında adları geçen ve master programının 1996'daki ilk müntesipleri olan Süâd Ca'fer Hammâdî, Câsimiyye Muhammed Şemsüddîn, Şezâ Ahmed el-Abdülkerîm ve Mestûre Recâ el-Mutayrî isimli dört kız öğrencinin, doktoralarını başka ülkelerde tamamladıktan sonra, Tefsir-Hadis bölümüne müderris olarak atandıkları göze çarpmaktadır. Bu dört isimden ilk ikisi Mahmûd et-Tahhân'ın, diğer ikisi ise es-Seyyid Nûh'un öğrencileridirler.

III. Lisansüstü Çalışmalar

Türkiye Yüksek Öğretim sistemindeki Sosyal Bilimler Enstitülerinin Kuveyt Üniversitesi'ndeki karşılığı kabul edilebilecek "Külliyyetü'd-dirâsâti'l-ulyâ", on fakülte bünyesinde verilen lisansüstü dersleri ve tezleri organize etmektedir.

1996–2006 arasında, "el-Hadisü'ş-şerîf ve Ulûmüh", "el-Fıkhü'l-mukâran ve Usûlü'l-fıkh"⁸ ve "et-Tefsîr ve Ulûmü'l-Kur'ân" branşlarında yalnızca master programı açan Külliyyetü'ş-Şerî'a, 2006–2007 öğretim yılından itibaren "Tefsîr ve Kur'an İlimleri" dalındaki programı öğretim üyesi yetersizliği nedeniyle durdurmuş, yine aynı tarihte "Mukâyeseli Hukuk ve Usûl-i Fıkh" branşlarında doktora programına başlamıştır. Hadis ve Hadis İlimleri'ne gelince; bu alanda doktora programı açma aşamasına gelindiği ilân edilmekle birlikte, 2008–2009 öğretim yılı itibarıyla bölümde herhangi bir hareketlilik yaşanmamış, önceki senelerde tatbik edildiği üzere, masterını tamamlayan öğrenciler doktora için Mısır, Suudi Arabistan, Ürdün, Birleşik Arap Emirlikleri gibi diğer Arap ülkelerine gönderilmişlerdir. Netice itibarıyla, 2007 yılı esas alındığında, master öğrencilerinin sayısı yetmiş beş, doktora kayıt yaptıran öğrenci sayısı ise sadece yedidir. Geçen on yıl içerisinde dört ayrı dalda master yaparak diploma sahibi olan toplam öğrenci sayısı 171'e ulaşmıştır.⁹

Master programına başlamak isteyen bir öğrenci için, her dört alanda da geçerli olan bazı şartların yerine getirilmesi gerekmektedir. Öğrenci, önce sözlü sınavda Kur'ân-ı Kerîm'in sekiz cüz'ünü, Bakara'dan Mâide'nin sonuna kadar, Mülk'den Nâs'a kadar olan kısmı hıfzetmiş olmalıdır. Bu sınavı verdiği takdirde, diploma alabilmek için, ders döneminde her biri üçer saatten on iki derste

⁵ O dönemde Millî Eğitim Bakanlığı bursuyla, Kuveyt Üniversitesi'nin "Merkezü'l-lugât" birimindeki kursu tamamlamak ve doktora tezi ile ilgili araştırmalar yapmak üzere Kuveyt'te bulunuyorduk. Ebu'n-Nûr, bizime yakından ilgilenmiş, dönüştürme fakültemiz dekanına ve bölüm başkanına elden teslim etmek üzere "bilimsel işbirliği teklifi" içeren iki resmî yazı hazırlamayı da ihmal etmemişti. İki fakültenin birlikte sempozyum düzenleme, ortaklaşa master-doktora tezi yönetme, yazma eserleri tahkik etme ve karşılıklı ziyaretleşme gibi ilmi faaliyetlerde işbirliği yapması teklifinde bulunan yazının bir sûreti, <http://kuveyt.blogspot.com> adresinden indirilebilir. Prof. Dr. Ebu'n-Nûr'un, 2002-2003 öğretim yılında Kuveyt Üniversitesi'nden ayrılarak Ürdün-Yermük Üniversitesi'ne geçtiğini, orada bir süre ders verdikten sonra emekli olarak Mısır'a döndüğünü bilmekteyiz. *Mecelletü'ş-şerîa ve'd-dirâsâti'l-islâmiyye*'nin istişare heyetindeki üyeliği ise halen devam etmektedir. Bkz. <http://pubcouncil.kuniv.edu.kw/jsis/Arabic/mgt.asp>.

⁶ *Sünnet üzerine bir kitap ve bir açık oturum, el-Müslimûn*, sayı: 275–276, Mayıs 1990, çev. Mehmet Görmez, *İslâmî Araştırmalar*, V/2, Nisan 1991, s. 100–118.

⁷ Kuveyt doğumlu akademisyenlerin bir kısmının master ve doktoralarını Câmîati'l-Ezher'de yaptıklarını belirtmek gerekir. Hadis-Tefsir bölümünde şu an üç Prof. Dr. (el-üstâzüd-

duktôr), dört Yrd. Doç. Dr. (el-üstâzül-müsâid) ve on dört Müderris (ed-duktôr) görev yapmaktadır. Akîde-Da've kadrosunda bir Prof., iki Yrd. Doç., on iki Dr.; Mukâyeseli Fıkh'ta bir Prof., dört Yrd. Doç., on üç Dr.; Fıkıh ve Fıkıh Usûlü'nde ise iki Prof., yedi Yrd. Doç. ve on bir Dr. bulunmaktadır. Akademik ünvanlar arasında Doçent Doktor (el-üstâzül-müşârik) derecesi, hiçbir bölümde kullanılmamaktadır.

⁸ Bu program iki farklı bölümü biraraya getirmektedir: (1) el-Fıkhü'l-mukâran ve's-siyâsetü'ş-şer'iyye, (2) el-Fıkh ve usûlü'l-fıkh. Dolayısıyla, Külliyyetü'ş-Şerî'a'da master yapma imkânı tanınan dört ayrı dal bulunmaktadır.

⁹ et-Takrîru's-senevî, s. 21–31.

başarılı olmak, ayrıca bilgisayar kursunu bitirmek, yılsonu sınavını geçmek ve tezini tamamlamak mecburiyetindedir.¹⁰

Alınması gereken derslerin isim ve içerikleri şöyledir:¹¹

1. “Hadîsün tahlîlî-I”: Buhârî'nin *el-Câmi'u's-sahîh*'inden elli hadis seçilerek, metinde geçen lafız ve terkipler tahlil edilir, kelimelerin farklı lügavî karşılıkları bulunarak hangisinin murad edildiği tayin edilir. Bazı isnadlar tartışmaya açılarak hadisin sıhhat derecesi ortaya konur. Hadisten çıkarılması mümkün fikhî hükümlerden bahsedilerek ihtilâflı görüşler ele alınır. Hangisinin tercih edileceği, gerekçesiyle birlikte beyan olunur. Varsa başka hüküm ve ibretlere işaret edilir.

2. “Ulûmu'l-hadîs-II”: Sahîh, hasen, zayıf, müdelles, şâz, münker gibi hadis çeşitleri ile mütâbe'ât-şevâhid, ziyâdetü's-sika, nâsih, mensûh, muhtelifü'l-hadîs, musahhaf, tâbiûn'ün ve etbâ'ın sikaları ... gibi konular bütün ayrıntılarıyla ele alınır.

3. “Tahrîcü'l-hadîs”: Tahrîc'in tanımı, önemi, faydası, tarihi, en meşhur tahrîc kitapları, beş tahrîc yolu (hadisin sahâbî râvisinden, ilk lafzından, metinde öne çıkan belli bir kelimededen, hadisin konusundan hareket etmek; sened veya metindeki bazı hallerden birini bilmek suretiyle) kütüphanede uygulamalı olarak gösterilir.

4. “Târîhu's-sünneti'n-nebeviyye”: Sünnet-i Nebî'nin asr-ı saâdetten günümüze geçirdiği evreler (Peygamber dönemi, hulefâyı râşidîn devri, ilk asrın sonuna kadarki üçüncü dönem, ikinci-üçüncü ve dördüncü asırlar, IV. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar devam eden süreç ve yeni ilmî gelişmelerin olduğu son asır) ele alınır, sünnet etrafında ortaya atılan eski ve yeni şüpheler incelenerek bertaraf edilir.

5. “Hadîsün tahlîlî-II”: İlk maddede geçen Buhârî hadislerine uygulanan yöntem, Müslim'in *Sahîh*'inden seçilen elli hadis için de aynen tatbik edilir.

6. “Ulûmu'l-hadîs-II”: Cerh-ta'dîl meseleleri, râvînin adâleti, kabul şartları, hadis tasnîfinin fazileti, musanniflerin hadis toplama yöntemleri, isnadların kavşak noktası olan râvîler ve bunların hadislerini toplamaya özen gösteren muhaddisler... gibi konular etraflıca işlenir.

7. “Dirâsetü'l-esânîd”: İsnadları analiz edebilmek için gerekli olan cerh-ta'dîl bilgisi, tabakât kitaplarının çeşitleri, sened tahlilinin safhaları ele alınır; sahâbe, tâbiûn ve etbâu't-tâbiünden örnek tercemeler sunulur.

8. “A'lâmü'l-muhaddisîn ve menâhicühüm ve kırâetün nassiyetün fi kütübî's-sünne”: Önde gelen muhaddislerden on altısı (Buhârî, Müslim, Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî, Mâlik, Ahmed, Dârimî, Abdürrezzâk, İbn Ebî Şeybe, Ebû Dâvud et-Tayâlisî, Taberânî, Dârekutnî, Hâkim, Beyhakî) seçilerek kendilerine ait en meşhur eserlerdeki yöntemleri incelenir. *Kütüb-i sitte*'den seçilen bazı bölümler (Buhârî'den Kitâbü'd-da'avât, Müslim'den Kitâbü'l-âdâb, Ebû Dâvud'dan Kitâbü't-tıb, Tirmizî'den Kitâbü Fedâilü'l-Kur'ân, Nesâî'den Kitâbü'l-bey'a, İbn Mâce'den Kitâbü's-Sadâkât), öğrenci tarafından hocanın huzurunda, muhaddislerin metodu üzere sened ve metinde hataya düşmeksiz okunur. Bazı isnadlarda geçen kısaltma/rümuzlar tahlil edilir. Okuma esnasında istilâhî kaideler tatbik edilir, garîb lafızlar şerh edilir.

9. “Hadîsün tahlîlî-III”: Daha önce Buhârî ve Müslim'in *el-Câmi'u's-sahîh*'lerinden seçilen hadislere uygulanan yöntem, *Süneni Erbe'a*'dan seçilen elli hadise tatbik edilir.

10. “Ulûmu'l-hadîs-III”: Sekiz tahammül yolu ve edâ sîgaları, Allah Rasûlü'nün sünnetini nakleden ve onu araştırıp öğrenen kimsenin (tâlibin) fazileti, hadis talebinde niyet, tâlibin vasıfları, uyması gereken kurallar, âli ve nâzil, er-rıhle fi talebi'l-hadîs, rivâyet ve dirâyeti bir araya getirmenin fazileti... gibi konular geniş biçimde ele alınır.

11. “Hadîsün mevdü'î”: Aşağıdaki konular, ilgili hadisler çerçevesinde ele alınıp incelenir; her biriyle ilgili bütün hadisler bir araya getirilir, üzerinde “konulu çalışma” tatbik edilir: Muhammedî risâletin genel esasları, tembellik sorununa İslâm'ın getirdiği çözüm, büyü ve büyücüler, doğum kontrolü ile mücadele ve çok çocuk yapmaya teşvik, şahsî sorumluluğun sınırlarını muhafaza etmek suretiyle namus ve şerefi korumak, Allah yolunda cihad, etnik ayrımcılığa karşı İslâm'ın tavrı, çocukların eğitim ve terbiyesine önem vermek.

12. “Usûlü'l-bahsi'l-ilmî”: Bu derste öğrenci, kendisi için uygun olan bir araştırma/tez konusu seçer ve planını çıkarır. Bilimsel araştırma metodlarına ve kabul edilmiş ilmî tahkik kıstaslarına uyarak çalışmasına devam eder. Bir ilmî çalışmanın nasıl seçilip planlanacağına, nasıl hayata geçirileceğine dikkat eder. Yazma metinlerin tahkikinde; farklı nüshaları araştırıp bir araya getirme, müellifine nisbetini tespit etme, karşılaştırma, hatâlarını düzeltme, gerekli görülen yerlerde notlar düşme, hadis metinlerini tahrîc ederek kaynaklarını gösterme... gibi hususlara özen göstererek tezini hazırlar.¹²

¹⁰ Üniversite senatosunun 04.02.2007 tarihli kararıyla, “final imtihanında başarılı olma” şartı kaldırılmış, ilgili yönerge 2007–2008 öğretim yılından itibaren işleme konmuştur. Bkz. http://www.graduate.edu.kw/arabic/topics/current/details.php?sdd=157&cat_id=26.

¹¹ *Delilü'd-dirâsati'l-ulyâ 1999–2000*, İdâretü Matba'ati'l-Câmi'a 1999, s. 57–60. Lisansüstü Çalışmalar Fakültesi'nin bir önceki dipnotta kayıtlı web sayfasına baktığımızda, elimizdeki kılavuzda verilen bilgilerin geçen on yıl içerisinde -diğer branşlar da dâhil- tek kelimeyle olsun değiştirilmediğini fark etmekteyiz.

¹² Bir yıllık ders döneminin ardından başlanan, “el-i'dâdü'l-cüz'î”, “el-i'dâdü'l-küllî” ve “müktemile” şeklinde üç aşamada sunulan tez için verilen toplam süre hakkında kesin bir bilgiye rastlamadık. Aşağıda gelecek olan liste incelendiğinde, bir yılda biten tezlerin yanısıra

Görüldüğü üzere, yüksek lisans yapmak isteyen bir öğrenciyi, sıkı bir çalışma temposu, oldukça yoğun bir ders dönemi beklemektedir. İki yarıyılık dönemde derslerin sayıca çokluğu, içerik bakımından hadis usûlünün bütün konularının uygulamalı olarak öğretimi, öğrenilen teorik bilginin seminer çalışmasıyla yazılı ve sözlü olarak pratiğe dökümü ve geri bildirim; akademisyenliğe adım atmak isteyen hadis taliplerinin sağlam bir alt yapıyla işe başlaması gerektiğini öngörmektedir. Nitekim her üç master programının hedefi şu cümleyle belirlenmiştir: “Öğrencilerin ilmî seviyesini güçlendirmek, davetçi ve araştırmacılardan yeni bir nesil yetiştirmek”.¹³

Bu vesileyle, ülkemizde kimi zaman, kolaylık göstermek ve öğrencinin gözünü korkutmamak maksadıyla derslerin hafif tutulması, yüksek lisans ders ve tez döneminde gevşeklik gösterilmesinin; sonraki ilmî aşamalarda telâfisi zor bazı eksikliklerin hissedilmesine, ‘yetkinlik ve donanım’ probleminin baş göstermesine ve bu problemin akademik ürünlere yansımaya yol açtığını hatırlamalıyız. Yukarıdaki ders programının, öğrencisinden fazla çalışan, işine yoğunlaşan, derinlik sahibi öğretim üyelerinin varlığını zorunlu kıldığı da bir gerçektir.

IV. Hadis Tezleri

Kuveyt'te bulunduğumuz yıl, Külliyyetü’ş-Şerî’a dekanlığından temin ettiğimiz belgelere göre; “Hadis-i Şerîf ve Hadis İlimleri” programına kayıtlı 1996–1998 arasında başlanmış ve en son Şubat 2000 tarihinde savunması tamamlanmış toplam on yedi tez; yeni başlanmış veya henüz bitirilmemiş on iki tez bulunuyordu.¹⁴ Kısa süre önce Kuveyt’ten elimize ulaşan en son listeye göre tez adedi 100’ü aşmış bulunmaktadır.¹⁵

Aşağıdaki listede sırasıyla; isimleri, aldıkları tezin ve danışmanlarının adı, tezi aldıkları tarih, savunma jürisinin adları ve savunma tarihi verilen yüz iki

üç buçuk yılda ve hatta dört buçuk yılda tamamlanan tezlerin varlığı (no. 39, 58), bu konuda süre tahdidinin konmadığını veya tezin farklı gerekçelerle uzatılabildiğini düşündürmektedir.¹³ a.g.e., s. 57, 61, 65. Lisans eğitiminde kredi-saat sistemi (credit-hour system) uygulanan fakültede, öğrencilerin dört yılda tamamlaması gereken 132 ders saati arasında, Kur’an-ı Kerim ezberi ve vaaz-hutbe iradı önemli bir yer tutmaktadır. Dolayısıyla Lisansüstü eğitimdeki başlayan bir öğrenci, belli konularda önceden donanımlıdır.

Bkz. http://www.kuniv.edu.kw/c_sha.php.

¹⁴ Bitirilenler arasında sadece Hüdâ Cedû’ Avvâd ez-Zafirî adlı kız öğrencinin “İslâm toplumunda gayr-ı müslim azınlıklara Sünnet’in bakışı” adıyla Muhammed el-Ahmedî Ebu’n-Nûr’dan aldığı tez, Ocak 2000’de yapılan savunmada başarısız bulunmuş; ancak öğrenci farklı bir danışmanın gözetiminde tez konusunu öncekine yakın bir başka konuyla değiştirerek aynı yılın Ekim ayında savunmasını vermiştir. Bkz. Tez Listesi, no. 20.

¹⁵ Hadis ve Fıkıh bölümüne ait isim listesini Külliyyetü’ş-Şerî’a dekan yardımcısının sekreteri Muhammed Heysem beyden bizzat alarak 16 Şubat 2009 tarihinde adresime ulaştıran değerli büyüğüm Nazım Cumhur hocaefendiye bu vesileyle teşekkür ederim. Tamamına yakını elle yazılmış olan bu liste, bugüne kadar internet dahil hiçbir ortamda yayınlanmamıştır.

öğrenciden kırk yedisi kız, elli beşi erkektir. Tez konuları henüz belirlenmediği için ismi zikredilmeyen ikisi kız dokuz öğrencinin varlığı da hesaba katıldığında, Ocak 2009 itibariyle bu branşta tez almış toplam öğrenci sayısının yüz on bire ulaştığı görülmektedir.¹⁶

Tez listesi, tezin verilmiş tarihine göre kronolojik olarak sıralanmıştır. Bu sayede, hangi hocanın hangi tarihler arasında görev yaptığı, bir üst ünvânı ne zaman aldığı, ne zaman fakülteden ayrıldığı ve yerine kimlerin geldiği kolayca takip edilebilir. Son iki hanesinde soru işareti bulunan öğrenciler, herhangi bir nedenle kaydı silinmiş olanlardır. Kesik çizgi konulanlar ise, tezi bitmemiş, savunma tarihi ve/veya jürisi belirlenmemiş öğrencilerdir.¹⁷

Tez isimlerine göz gezdirildiğinde; öğrencilere genelde Usûl’e dair konu verildiği veya yazma eser tahkiki yaptırıldığı görülecektir. Örneğin 2003–2006 arasında on yedi öğrenciye Süyûti’nin *ed-Dürri’l-mensûr fi’t-tefsiri bi’l-me’sûr* adlı tefsirinde geçen rivayetlerin tahkiki yaptırılmıştır. 2007’den itibaren, ünlü Hanefî fakîhi Ali b. Ebî Bekr el-Merğînânî’nin (ö. 593/1197) *el-Hidâye fi şerhi Bidâyeti’l-mübtedî* adlı eserindeki hadisler üzerine Ali b. Osman İbnü’t-Türkmânî’nin (ö. 745/1344) kaleme aldığı *Tahrîc*’in tahkikine başlanmıştır. Öğrencilerin yüksek lisans safhasında bu tür tahkik, tahrîc çalışmaları ve usûl araştırmalarına yönlendirilmesinin, sonraki ilmî faaliyetleri öncesinde klasik kaynaklara aşinalık kazanmalarını ve teknik konularda becerilerini geliştirmeyi hedeflemiş olması muhtemeldir. Böylece “hadis problemleri” veya “konulu hadis” gibi daha fazla muhâkeme, tenkid ve tahlil kabiliyeti gerektiren çalışmalar doktora programına bırakılmış olmaktadır. Ne var ki, böyle bir programın açılması ve değerlendirmeye alınacak sayıda tez hazırlanması on yıl gibi uzun bir süre gerektirdiğinden, şimdiden kesin bir hükme varılması mümkün değildir.¹⁸

1. Süâd Ca’fer Hammâdî, *Tevcihü’htilâfi akvâli’l-Hâfizi’z-Zehebî fi’r-ruvâti’llezine tekelleme fihim fi Telhîsi’l-Müstedrek mea akvâlihi fihim fi’l-Kâşifi ve’l-Muğni ve’l-Mizân*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 20.04.1996, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Prof. Dr. Muhammed

¹⁶ 1996’dan bu yana “Fıkıh Usûlü” ve “Mukâyeseli Fıkıh” dallarında yapılan/yapılmakta olan toplam tez sayısı ise 150’dir. Buna, 2006 yılına kadar “Tefsir ve Kur’an İlimleri” dalında yapılmış olan tezler de eklendiğinde; tek başına bir fakültenin on iki senede 300’ün üzerinde master tezine imza atmış olmasını takdirle karşılamak gerektiğine inanıyoruz.

¹⁷ Makalede latinize ederek sunduğumuz tez listesi, daha önce tarafımızdan Arapça müsvedde-ler esas alınarak bilgisayarda daktilo edilmiş idi. Listeden orijinal haliyle istifade etmek isteyenler şu web sayfasına müracaat edebilirler: <http://hadistezleri.blogspot.com>.

¹⁸ Elimizdeki Fıkıh tezleri listesine baktığımızda, bu ilim dalının yapısı gereği, Hadis çalışmalarının aksine usûle dair teknik meseleler ve eser tahkikinin yanısıra; kadın-erkek ilişkilerinden kürtaja, aids’den cinsiyet değiştirmeye, enflasyondan elektronik bankacılığa kadar çok sayıda güncel konuya yer verildiğini görmekteyiz.

el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 01.10.1997.

2. Câsimiyye Muhammed Şemsüddîn, *Hukûku'l-İnsân fi dav'i's-sünneti'n-nebeviyye ve'l-i'lânü'l-âlemiyyü li hukûki'l-insân*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 20.04.1996, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 10.12.1997.

3. Şezâ Ahmed el-Abdülkerîm, *Vehbü'bnü Münebbih beyne'l-mücerrihîn ve'l-muaddilîn*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 20.04.1996, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 21.12.1997.

4. Nidâl Nâsır Fehd eş-Şahmân, *Şu'betü'bnü'l-Haccâc ve cühûdühû fi rivâyeti'l-hadîs min hilâli'l-kütübi's-sitte*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 20.04.1996, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 23.06.1998.

5. Nâhide Nâsır Fehd eş-Şahmân, *Katâdetü'bnü Diâmete's-Sedûsî ve âsâruhû fi'l-hadîsi rivâyeten ve dirâyeten min hilâli'l-kütübi's-sitte*, Danışman: Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, 20.04.1996, Jüri: Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 08.08.1998.

6. Süâd Sabih es-Sabih, *el-Hedyü'n-nebeviyyü fi hey'âti'l-cülûsi ve'n-nevmi ve'l-meşyi ve eseruhû ale's-sihha*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 20.04.1996, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Süüd el-Ubeydî, 02.02.1999.

7. Mestûre Recâ Huceylân el-Mutayrî, *Mevâlî Mekkete fi'l-kurûni's-selâseti'l-ülâ ve devruhüm fi hudmeti'l-hadîsi'n-nebeviyyi rivâyeten ve dirâyeten min hilâli'l-kütübi's-sitte*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 20.04.1996, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 22.02.1999.

8. Meryem Hasen el-Kahtânî, *et-Ta'rifü bi'r-ruvâti'llezîne sekete anhumü'l-Hâfizu'l-Heysemiyyü ev kâle lâ a'rifühüm fi kitâbihî Mecma'iz-zevâid*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 20.04.1996, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 19.09.1999.

9. Avvâd Huseyn el-Halef, *Rivâyâtü'l-müdelîsîn fi Sahihi Müslim – Cem'uhâ tahrîcühâ el-kelâmü aleyhâ*, Danışman: Danışman: Prof. Dr. Mahmûd

Ahmed et-Tahhân, 17.02.1997, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, 11.07.1998.

10. Abdülazîz Hâlid er-Rumh, *İbnü Abdilhâdî ve cühûdühû fi hudmeti's-sünneti'n-nebeviyye*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 17.02.1997, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 10.10.1998.

11. Meş'al Muhammed el-Mutayrî, *Akvâlü'bni Sa'd fi'l-cerhi ve't-ta'dil min hilâli Tabakâti'l-Küfiyyin min kitâbihi't-Tabakâti'l-Kübrâ*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 17.02.1997, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, 06.12.1998.

12. Âdil Câsim el-Misbahî, *eş-Şehîd fi dav'i's-sünneti'n-nebeviyye min hilâli'l-kütübi's-sitte*, Danışman: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, 17.02.1997, Jüri: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, 19.04.1999.

13. Muhammed Yusuf Receb İsmail eş-Şattî, *el-Menhecü'n-nebeviyyü fi takvîmi'l-ahtâ'*, Danışman: Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, 17.02.1997, Jüri: Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 24.04.1999.

14. Ahmed Mühennâ el-Âzimî, *Tahkîku kitâb: İthâfî zevi'l-mürûeti ve'l-inâfe fimâ câe fi's-sadakati ve'd-diyâfe*, Danışman: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, 17.02.1997, Jüri: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 08.02.2000.

15. Sâlim Sa'd et-Tavîl, *Kitâbü'l-Menâsik li Sa'idi'bni Ebî Arûbe – Tahkîku ve dirâsetü mahtûtin*, Danışman: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, 17.02.1997, ?, ? .

16. Leylâ Muhammed Ahmed el-Aclân, *Menhecü'l-İmâmî'l-Buhârî fi'l-cerhi ve't-ta'dil min hilâli kitâbihi't-Târîhi'l-Kebîr*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 19.01.1998, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, 06.10.1999.

17. Sâre Matar Sâbit el-Uteybî, *Süâlâtü'l-muhaddisîn ve kıymetühâ'l-ilmiyye*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 20.01.1998, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, 18.10.1999.

18. Mehâ Muhammed Ahmed Ali, *et-Terbiyetü'l-cemâliyye fî dav'i'l-hadîsi'n-nebeviyy*, Danışman: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, 19.01.1998, Jüri: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 07.06.2000.

19. Münâ Nâsır Süleymân et-Tayyâr, *Ümmü'l-mü'minîn Ümmü Selemete radiyallâhü anhâ ve merviyâtühâ fi'l-kütübî's-sitte*, Danışman: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, 19.01.1998, Jüri: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, 17.06.2000.

20. Hüdâ Cedû' Avvâd ez-Zafirî, *el-Merviyâtü'l-vâride fi ehli'z-zimme fi'l-kütübî's-sitte*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 19.01.1998, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, 11.10.2000.

21. Ğusne Cedû' Avvâd ez-Zafirî, *el-Emânetü'lletî hamelehe'l-insânü fi dav'i's-sünneti'n-nebeviyyeti'l-mutahhara*, Danışman: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, 19.01.1998, Jüri: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 29.10.2000.

22. Sa'd Feçhân ed-Devserî, *Menhecü'l-imâm Yahye'bni Saïd el-Kattân fi'l-cerhi ve't-ta'dîl*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 07.03.1999, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 11.10.2000.

23. Muhammed Mezîd el-Mutayrî, *el-Hâfız Abdurrahmânü'bnü Mehdî ve menhecühü fi'n-nakd*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 07.03.1999, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Emîn Muhammed el-Kudât, 05.05.2001.

24. Osman Muhammed el-Hamedü'l-Hamîs, *el-Ehâdisü'l-vâride fi şe'ni's-Sibtayn dirâseten ve tahkikan ve tahrîcen ve hukmen*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 14.03.1999, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 18.10.2000.

25. Hâlid Hâyif Sultân el-Mutayrî, *Menhecü'bni Abdilberr fi'l-cerhi ve't-ta'dîl min hilâli ba'dî'r-ruvâti'llezîne tekelleme fihim fi kitâbihî't-Temhîd*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân - Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 04.04.1999, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, 16.10.2000.

26. Felâh Nâsır Muhsin el-Acemî, *Menhecü'l-İmâm Ya'kûbe'bni Şeybe fi'l-cerhi ve't-ta'dîl*, Danışman: Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, 05.04.1999, Jüri: Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 23.03.2002.

27. Muhammed İkbâl Ahmed Ferhât, *Dirâsetü ve tahkîku'l-cüz'i'l-âşir ve'l-hâdî aşar min kitâbi'l-Fevâid li Ebî Ahmed el-Hâkimi'n-Nisâbü'rî*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 21.12.1999, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 24.10.2000.

28. Abîr Ferîd Semâra Umer, *Elihtilât fi ruvâti'l-hadîs: hakikatühü - ahkâmühü - müstedrakâtühü*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 10.04.2000, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 16.05.2001.

29. Süâd Abdurrahmân eş-Şîha, *Sittüne lafzan ğayra mütedâviletin min elfâzi'l-cerhi ve't-ta'dîl min kitâbi Tehzîbi'l-Kemâl li'l-Hâfızı'l-Mizzî - cem'an ve tefsîran ve delâleten*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 10.04.2000, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Emîn Muhammed el-Kudât, 06.10.2001.

30. Nevâl Berake Muhammed el-Bahît, *Hamsüne lafzan ğayra mütedâviletin min elfâzi'l-cerhi ve't-ta'dîl min kitâbi'l-Kâmil fi duafâi'r-ricâl li'bni Adıyy - cem'an ve tefsîran ve delâleten*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 27.05.2000, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Dr. Emîn Muhammed el-Kudât, 02.01.2002.

31. Abîr Adnân el-Kahtânî, *Hamsüne lafzan ğayra mütedâviletin min elfâzi'l-cerhi ve't-ta'dîl min kitâbi Târîhi Bağdâd li'l-Hatîbi'l-Bağdâdî*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 27.05.2000, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Muhammed İd es-Sâhib, 09.04.2003.

32. Meryem İsmâil Mendekâr, *Hamsüne lafzan ğayra mütedâviletin min elfâzi'l-cerhi ve't-ta'dîl min kitâbi Tehzîbi't-Tehzîb li'bni Hacer el-Askalânî - cem'an ve tefsîran ve delâleten*, Danışman: Prof. Dr. Muhammed el-Ahmedî Ebu'n-Nûr - Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 27.05.2000, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Sa'd Muhammed el-Mersafî, 02.06.2002.

33. Latîfe Abülvehhâb el-Meheyne, *Hamsüne lafzan min elfâzi'l-cerhi ve't-ta'dîl ğayra'l-mütedâvileti min kitâbi'l-Cerhi ve't-Ta'dîl li'bni Ebî Hâtim - cem'an ve tefsîran ve delâleten*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 15.06.2000, Jüri: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 19.06.2002.

34. İbrâhim Mahmûd Tahhân, *Inâyetü'l-muhaddîsin bi Sahîhi'l-İmâm Müslim*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 18.02.2001, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Dr. Muhammed İd es-Sâhib, 09.10.2004.

35. Muhammed Azîz el-Âzîmî, *el-Fünûnü'l-celiyye fî ma'rifeti hadisi Hayri'l-Beriyye li Abdilazîzî'bnî Alî el-Makdisî - tahkîkan ve tahrîcen ve dirâseten*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 08.05.2001, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 24.09.2003.

36. Tîlâl Sâlih Ali, *Hadîsü Mus'ab ez-Zübeyrî - dirâsetün ve tahkîkun ve tahrîc*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 13.05.2001, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 04.10.2003.

37. Berâ Muhammed Cemîl Tahhân, *Elintihâb: Hakikatühû - hasâisuhû - kıymetühû'l-ilmîyye ve'l-muhaddîsüne'l-ma'rûfûne bih*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 15.06.2001, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Emîn Muhammed el-Kudât, Dr. Nihâd Abdülhalîm Ubeyd, 30.09.2002.

38. Fühayd Seyf en-Necdí el-Âzîmî, *Safvetü'l-mülâh bi şerhi manzûmeti'l-Beykûnî fî fenni'l-mustalah li'l-Büdeyrî - tahkîkan ve ta'lîkan ve dirâseten (h. 1140)*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 19.06.2001, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Muhammed İd es-Sâhib, 11.10.2003.

39. Raşâ Cüm'a Mustafâ el-Hübeyl, *İlelü hamsetin ve selâsîne hadîsen min tarîki Ebî Hureyrete fî Müsnedi'l-İmâm Ahmed beyne'l-kabûli ve'r-redd*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 10.05.2002, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 16.11.2006.

40. Fehd Âmir Hamd el-Acemî, *Hâşiyetün câmiatün ale'l-Ferîde bi ilmi'l-mustalah li Yûsufe'bnî Kessâb el-Fezzî el-Medenî - tahkîkun ve dirâse*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 15.01.2003, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Muhammed İd es-Sâhib, 13.03.2004.

41. Eymen Abdülkerîm eş-Şerîde, *Tahkîku mahtûtin bi unvân: el-Ehâdisü'l-mietü min ehâdisi'l-Leysî*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 15.01.2003, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 21.05.2005.

42. Betle Ğusayn Şebâb el-Uteybî, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyeten min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (601-750)*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 15.01.2003, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 20.05.2006.

43. Raşâ Fâris Ahmed el-Fârisî, *Tahkîku'l-ehâdisi'l-ahîra min Müsnedi'l-İmâm Ahmed vefka menheci'ş-Şeyh Ahmed Şâkir*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 15.01.2003, ? , ? .

44. Arûb Yûsuf el-Mutavva', *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyeten min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (301-450)*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 05.03.2003, Jüri: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 08.11.2005.

45. Süûd Abdullah el-Hâcerî, *Merviyyâtü'bnî Sa'd fi'l-Meğâzi fî kitâbihi't-Tabakât min ğayri tarîki'l-Vâkîdî - cem'un ve dirâse*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 15.03.2003, Jüri: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Muhammed İd es-Sâhib, 27.09.2004.

46. Ahmed Muhammed Halîl Mahmûd, *Merviyyâtü'bnî Sa'd fi'l-Meğâzi min kitâbihi't-Tabakât min ğayri tarîki'l-Vâkîdî - cem'un ve dirâsetün ve tahrîcü'l-esânîdi ve ta'lîk*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 15.03.2003, Jüri: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 28.06.2006.

47. Fâtîme Abdullah Fehd Fehd, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyeten min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1-150)*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 10.04.2003, --- , --- .

48. Süheyl Mahmûd Tahhân, *Tahkîku'l-cüz'i'l-evvel min mahtûtin bi unvân: el-Fevâidü'l-müntehabetü'l-avâlî li'l-Müzekkî - intikâü'd-Dârekutnî*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 15.04.2003, Jüri: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 10.12.2005.

49. Râşid Sa'd Muhammed el-Acemî, *Müsnedü Muâviyete'bnî Ebî Süfyân (r.a.) fi'l-Kütübi's-Sitte - cem'an ve tahrîcen ve dirâseten li esânîdihâ ve'l-hukmü aleyhâ*, Danışman: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, 25.05.2003, Jüri: Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Dr. Muhammed İd es-Sâhib, Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 28.03.2005.

50. Sâlih Halef Müslim el-Harbî, *el-Ehâdisü'l-merfûatü ve'l-mevkûfetü'lletî ravâhe'l-Ezherî fî kitâbihî Tehzîbi'l-Luğa - cem'an ve tahrîcen ve dirâseten*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 02.06.2003, Jüri: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mahmûd Ahmed et-Tahhân, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 25.10.2004.

51. Esmâ Abdullah eş-Şihâbî, *Hamsüne lafzan ğayra mütedâviletin min elfâzi'l-cerhi ve't-ta'dîl min kitâbi Mîzânî'li'tidâl li'l-İmâmî'z-Zehebî - cem'an ve tefsîran ve delâleten*, Danışman: Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 05.06.2003, Jüri:

Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâycî, Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Hâkim Ubeysân el-Mutayrî, 26.12.2005.

52. Rîm Mez'al Avad el-Harbî, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1201-1350)*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 05.04.2004, Jüri: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 30.09.2006.

53. Bedr Muhammed Kublân el-Âzîmî, *Müsnedü'l-Muğîrete'bni Şu'be (r.a.) fi'l-Kütübi's-Sitte – cem'an ve tahrîcen ve dirâseten ve hukmen*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 12.04.2004, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 21.06.2005.

54. Fehd Sayyâh Felâh ed-Deyhânî, *Tahkîku mahtûtin bi unvân: Bâisü'n-nüfûs ilâ ziyâratil-Kudsî's-şerîfi'l-mahrûs li'bni'l-Firkâh eş-Şâfiî (h. 729) – tahkîkan ve dirâseten*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 17.04.2004, Jüri: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Hâkim Ubeysân el-Mutayrî, 20.02.2006.

55. Nûra Muhammed Ali el-Acemî, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (151-300)*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 10.05.2004, Jüri: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 04.07.2006.

56. ed-Dâne Mâcid Ucâb el-Uteybî, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1051-1200)*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 10.05.2004, Jüri: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 07.10.2006.

57. Abîr Abdullah el-Anezî, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (451-600)*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 10.05.2004, Jüri: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 22.04.2007.

58. Müzne Mübârek Racâ er-Raşîdî, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (901-1050)*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 10.05.2004, Jüri: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 08.10.2008.

59. Münîra Fehhâd Sultân eş-Şemmerî, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü*

deracetihâ min: (751-900), Danışman: Dr. İmân Ali el-Abdü'l-Ğanî, 05.06.2004, ---, ---.

60. Hâyif Deryûl İd eş-Şemmerî, *Tahkîku mahtûtin bi unvân: Kitâbü menâhîci'l-hidâye ilâ meâlimi'r-rivâye li'l-Hâfız Şihâbiddîn el-Kastallânî – tahkîkan ve dirâseten ve ta'lîkan (min evveli'l-kitâb ilâ mebhasi ziyâdeti's-sikât)*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 12.12.2004, Jüri: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 21.05.2006.

61. Süûd Abdullah Beradâ el-Mutayrî, *Tahkîku kitâbi'l-Feysal fi ilmi'l-Hadis li'l-Hâfizi'l-Hâzîmî el-Hemezânî (h. 584) min kitâbi't-Tâi ilâ âhirihi – dirâsetün ve tahkîk*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 28.12.2004, Jüri: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 31.05.2006.

62. Emîne Abdullah Avad el-Mutavtah, *Tahkîku mietin ve hamsîne rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1351-1450)*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 10.01.2005, Jüri: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, ---.

63. Beşîr Muhammed Cemîl Tahhân, *Tahkîku mahtût: Katru's-seyl fi Emri'l-Hayl*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 13.02.2005, Jüri: Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 20.12.2006.

64. Muhammed Zâyid Felâh el-Uteybî, *Tahkîku mietin rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1601-1700)*, Danışman: Dr. Süleymân Ma'rîfi Sefr, 01.05.2005, Jüri: Dr. Süleymân Ma'rîfi Sefr, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 20.09.2006.

65. Abdurrahmân Abdullah Sürûr el-Mutayrî, *eş-Şürûtu fi ukûdi'l-muâvedâti'l-mâliyye – dirâsetün hadîsiyyetün fîkhiyye*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 20.05.2005, ---, ---.

66. Fâyiz Âyid Cüvey'd ez-Zafirî, *Tahkîku mietin rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (2001-2100)*, Danışman: Dr. Hâkim Ubeysân el-Mutayrî, 22.05.2005, Jüri: Dr. Hâkim Ubeysân el-Mutayrî, Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâycî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 26.06.2007.

67. Süûd Uveyd ed-Deyhânî, *Tahkîku mietin rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1701-1800)*, Danışman: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, 23.05.2005, Jüri: Prof. Dr. es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Nûh, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 03.07.2006.

68. Süüd Mâcid el-Uteybî, *Tahkîku mieti rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1901-2000)*, Danışman: Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 23.05.2005, --- , --- .

69. Abdullah Muhammed Sa'd el-Acemî, *Tahkîku mieti rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1501-1600)*, Danışman: Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 23.05.2005, Jüri: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 26.09.2006.

70. Abdullah el-Humeydî ed-Deyhânî, *Tahkîku mieti rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (1801-1900)*, Danışman: Dr. Hâkim Ubeyşân el-Mutayrî, 06.06.2005, Jüri: Dr. Hâkim Ubeyşân el-Mutayrî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 09.04.2007.

71. İmân Amâş eş-Şemmerî, *Tahkîku mahtût: el-Erbaüne hadîsen li Abdîrrahmâni'bnî Süleymâne'bnî Makbûl el-Ehdel (h. 1250)*, Danışman: Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, 18.02.2006, --- , --- .

72. Mudârî Nâyif el-Mutayrî, *Dirâsetü ve tahkîku mahtûtin bi unvân: er-Risâletü'l-müfrade fi erbaüne hadîsen müsne'de - Te'lîfü's-şeyh Muhammedi'bnî İsâ b. Kenân es-Sâlihî el-Hanbelî (h. 1153)*, Danışman: Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, 21.02.2006, --- , --- .

73. Meşâl Enver Yûsuf el-Lehv, *Tahkîku'l-cüz'i's-sânî min kitâbi Riyâdi't-Tâlibin fi'l-ehâdisi'l-erbain li Ahmede'bnî Aybek el-Husâmî ed-Dimyâtî (h. 749) - tahkîkun ve dirâse*, Danışman: Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, 04.03.2006, ? , ? . (Bkz. no. 91).

74. Şeymâ Hasen Ali el-Kenderî, *Ehâdisü'l-Eshümi fi Kütübi's-Sünne - cem'an ve tahrîcen ve hukmen*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî - Prof. Dr. Duayc Bathî el-Mutayrî, 06.03.2006, Jüri: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî - Prof. Dr. Duayc Bathî el-Mutayrî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 11.10.2007.

75. Ahmed Huseyn Ahmed Hâccî, *Tahkîku mahtûtin bi unvân: Kitâbü menâhici'l-hidâye li meâlimi'r-rivâye li'l-Hâfizi'l-Kastallânî*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 11.03.2006, Jüri: Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 01.10.2006.

76. Abdullah Mutayr Mücbil er-Raşîdî, *Tahkîku mieti rivâyetin min kitâbi'd-Dürri'l-mensûr li's-Süyûtî ve tahrîcühâ ve beyânü deracetihâ min: (2101-2200)*, Danışman: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 12.03.2006, Jüri: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 21.04.2007.

77. Zeyneb Süveylim Huseyn er-Raşîdî, *Tahkîku ve dirâsetü kitâb: el-Erbaüne Hadîsen el-müsemmâ bi Gâyeti'l-kasdi ve'l-murâd mine'l-Erbaüne'l-âliyeti'l-isnâd*, Dr. İmân Ali el-Abdü'l-Ğanî, 12.03.2006, --- , --- .

78. Rahîs Zeal Müseyhîc el-Anezî, *Tahkîku mahtût: Cüz'un fihi min hadîsi Ebî Muhammed Abdillahi'bnî Muhammedi'bnî Eyyûb el-Muharrimî (h. 265) bi rivâyeti İsmâile'bnî Muhammed es-Saffâr Ebî Alî el-Bağdâdî*, Danışman: Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, 18.03.2007, --- , --- .

79. Latîfe Ali Ahmed Abdurrahmân el-Kenderî, *Tahkîku ve dirâsetü kitâb: el-Ehâdisü'l-Erbaüne fi beyâni fedâili sûrati'l-İhlâs li Veliyyiddîni'bnî Halîl el-Bekkâi (h. 1183)*, Danışman: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 10.04.2006, Jüri: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, 20.02.2008.

80. Cümâne Ahmed Râmî el-Kattân, *Hamsüne lafzan ğayra mütedâviletin min elfâzi'l-cerhi ve't-ta'dîl min kitâbi'l-Mecrûhin li'bnî Hıbbân - cem'an ve tefsîran ve delâleten*, Danışman: Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 22.04.2006, Jüri: Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Dr. Hâkim Ubeyşân el-Mutayrî, 26.06.2007.

81. Muslih Ferec Ubeyd el-Acemî, *Tahkîku kitâb: el-Müntehab min hadîsi Yûnuse'bnî Ubeyd li Ebî Nuaym el-Asbahânî - dirâsetün ve tahkîk*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 19.05.2006, --- , --- .

82. Mes'î Nûruddîn, *Tahkîku kitâb: Fevâidü Ebî İmrân Müse'bnî Hârûn el-Bezzâz - dirâsetün ve tahkîk*, Danışman: Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 10.06.2006, Jüri: Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 23.07.2008.

83. Risli Fehd Bû Risli, *Şerhu Sülâsiyyâti'l-İmâmî'l-Buhârî li'l-Allâme Ahmede'bnî Ahmed eş-şehîr bi'bnî'l-Acemî (h. 1086) - tahkîkan ve ta'lîkan ve dirâseten*, Danışman: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 31.10.2006, Jüri: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, 31.07.2007.

84. Muhammed Câbir Râşid el-Acemî, *Fedâilü ümmehâti'l-mü'minin fi'l-Kütübi't-Tis'a*, Danışman: Dr. Süleymân Ma'rîfi Sefr, 31.10.2006, --- , --- .

85. Abdurrahmân Muhammed Sa'd el-Acemî, *Tahkîku ve dirâsetü Cüz'intihâbi't-Taberânî li'bnîhi Ebî Zerr*, Danışman: Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 18.02.2007, --- , --- .

86. Şeyha Abdullah Ali el-Mutavva', *Menhecü'l-İmâm Ebî Zür'a er-Râzî fi'l-cerhi ve't-ta'dîl*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 17.04.2007, Jüri: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 19.10.2008.

87. Yûsuf Abdurrahîm Muhammed el-Meheyânî, *Tahkîku kitâb: İşrâkâtü'l-usûl min ilmi ehâdîsi'r-Rasûl li müellifihî Celâli'bni Muhammed el-Kâinî – dirâsetün ve tahkîk*, Danışman: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 17.04.2007, ---, ---.

88. Nâyif Ubeyd el-Acemî, *Tahkîku kitâb: Azvü ehâdîsi'l-Hidâye ve tahrîcühâ li'bni't-Türkmânî – dirâsetün ve tahkîk*, Danışman: Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 07.05.2007, ---, ---.

89. Mâlik Habbâb Sindî er-Raşîdî, *Tahkîku ve dirâsetü Cüz'i nüshati İbrâhîme'bni Sa'di'bni İbrâhîm ez-Zührî*, Danışman: Dr. Hamd İbrâhîm el-Usmân, 15.05.2007, ---, ---.

90. Mestûre Nezzâl İd er-Raşîdî, *Dirâsetü ve tahkîku kitâb: Cüz'ün fihî'l-Erbaüne'l-büldâniyyetü'l-muharrace mine'l-Mu'cemi's-Sağîr li'l-İmâmi't-Taberânî Tahrîcü'l-İmâmi'z-Zehbî*, Danışman: Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 20.05.2007, ---, ---.

91. Nûr Abdülazîz Abdullah eş-Şâyi', *Tahkîku ve dirâsetü'l-cüz'i's-sânî min kitâbi Riyâdi't-Tâlibîn fi'l-Ehâdîsi'l-Erbain li Ahmede'bni Aybek el-Husâmî el-ma'rûf bi'bni'd-Dimyâtî (h. 749)*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 27.11.2007, Jüri: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 12.10.2008.

92. Nâsır Abdülkerîm el-Hemlân, *Tahkîku kitâb: Azvü ehâdîsi'l-Hidâye ve tahrîcühâ li'bni't-Türkmânî min bâbi Şürûti's-salâti ilâ bâbi'l-Kırâeti ve kıyâmi Ramadân – dirâsetün ve tahkîkun mea't-ta'liki inde'l-hâce*, Danışman: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 28.11.2007, ---, ---.

93. Fâris Sâlim el-Acemî, *Tahkîku mahtût: el-Fevâidü'l-müntekâtü mine's-sihâhi ve'l-ğarâibi'l-muharraceti mine'l-usûl min mesmûati Ebi'l-Kâsim el-Huseyni'bni Muhammed el-Hinnâi min evveli'l-cüz'il-hâmis ilâ nihâyeti'l-cüz'i's-sâdis – dirâsetün ve tahkîk*, Danışman: Dr. Süleymân Ma'rîfî Sefr, 05.12.2007, Jüri: Dr. Süleymân Ma'rîfî Sefr, Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, ---.

94. el-Hâris Zeydân Mansûr el-Mezîdî, *Tahrîcü ehâdîsi'l-Hidâye li'bni't-Türkmânî min bidâyeti kitâbi'l-Hudûdi ilâ nihâyeti kitâbi Haddi's-şürbi ve'l-kazfi ve's-serika – tahkîkun ve dirâse*, Danışman: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 12.12.2007, ---, ---.

95. Mehâ Münevver Muhammed el-Mutayrî, *Menhecü'l-Hâfizi'l-Heysemî fi nakdi'r-ricâl ve akvâlühû fi'l-cerhi ve't-ta'dîl min hılâli kitâbihî Mecmai'z-zevâid*, Danışman: Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 11.02.2008, ---, ---.

96. Şeymâ' Bedr Nâsır el-Mutayrî, *Menhecü'l-Hâfizi'z-Zeylâi fi nakdi'r-ricâl ve akvâlühû fi'l-cerhi ve't-ta'dîl min hılâli kitâbihî Nasbi'r-râye*, Danışman: Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 11.02.2008, ---, ---.

97. Nûra Allâm Ali el-Kenderî, *Zevâidü Müsnedi'bni'l-Ca'd ale's-Sahîhayn – el-ehâdîsü'l-merfua min 1 ilâ 1710*, Danışman: Prof. Dr. Abdürrezzâk eş-Şâyicî, 11.02.2008, ---, ---.

98. Câsim Muhammed Tahnûn el-Âzimî, *Tahkîku kitâb: Azvü ehâdîsi'l-Hidâye ve tahrîcühâ li'bni't-Türkmânî min bâbi Sücûdi's-sehvi ilâ bâbi'l-Cenâiz – dirâsetün ve tahkîkun mea't-ta'liki inde'l-hâce*, Danışman: Prof. Dr. Velîd Muhammed el-Kenderî, 12.02.2008, ---, ---.

99. İntisâr Matar Tâhir Vâvân, *Tahrîcü ehâdîsi'l-Hidâye li'bni't-Türkmânî min bidâyeti kitâbi'l-Cenâiz ilâ nihâyeti kitâbi'z-Zekât – tahkîkun ve dirâse*, Danışman: Dr. Hâmid Hamd el-Aliyy, 12.02.2008, ---, ---.

100. İkbâl Ali Abdullah el-Anezî, *Merviyâtü'l-Hasen ve'l-Huseyn radyallâhü anhumâ – cem'an ve dirâseten*, Danışman: Prof. Dr. Mübârek Seyf el-Hâcerî, 12.02.2008, ---, ---.

101. Esmâ' Muhammed Ali Abdülhâdî, *Tahrîcü ehâdîsi'l-Hidâye li'bni't-Türkmânî min bidâyeti kitâbi's-Selemi ve's-sarfi ilâ nihâyeti kitâbi'l-Kefâleti ve'l-havâleti ve âdâbi'l-kâdi – tahkîkun ve dirâse*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 24.07.2008, ---, ---.

102. Sâre Abdullah Fühûd el-Uteybî, *Tahrîcü ehâdîsi'l-Hidâye li'bni't-Türkmânî min bidâyeti kitâbi's-Savmi ve'li'tikâfi ilâ nihâyeti kitâbi'l-Hacc – tahkîkun ve dirâse*, Danışman: Dr. Târik Muhammed et-Tavârî, 13.10.2008, ---, ---.

“Kuveyt Üniversitesi'nde Hazırlanan Hadis Tezleri Üzerine”

Özet: Kuveyt Üniversitesi Şeriat ve İslâmî İlimler Fakültesi'nde 1996-2009 yılları arasında hazırlanan master tezlerine ait tam bir listenin sunulduğu çalışmada; Ağustos 1990 - Şubat 1991 arasında yaşanan Irak İşgali'nin ardından Kuveyt Üniversitesi'nin kısa sürede toparlanarak yeniden tedrisâta geçişi, Külliyyetü'ş-Şerî'a'nın kütüphanesini yenileyerek kaydettiği aşama, son yıllarda Fakülte bünyesinde çalışan öğretim üyeleri ve öğrencilerin sayısı, “Hadis ve Hadis İlimleri” bölümünde görev yapan hocaların nitelikleri, bu bölümde açılan master programına girişte öğrencilerden istenen şartlar, işlenen derslerin içeriği ele alınmıştır. “Hadis Tezleri” başlıklı son bölümde, 102 adet master tezi; tezi hazırlayan öğrencinin adı, tezinin konusu, danışmanın ismi, tezi aldığı tarih, jüri üyelerinin adları ve savunma tarihi ile birlikte kronolojik olarak sıralanmıştır. Fakülte dekanlığından temin edilen listeye bakıldığında, öğrencilerin master safhasında daha çok tahkîk ve tahrîc çalışması ile usûl araştırmalarına yönlendirildiği gözlemlenmektedir. Hadis bölümünde henüz doktora programı açılmadığından, master tezini başarıyla tamamlayan öğrenciler doktora için diğer Arap ülkelerine yönlendirilmektedir.

Atıf: Ahmet Tahir Dayhan, “Kuveyt Üniversitesi'nde Hazırlanan Hadis Tezleri”, *Hadis Tetkikleri Dergisi (HTD)*, VII/1, 2009, ss. 101-120.

Anahtar Kelimeler: Körfez savaşı, Irak işgali, Kuveyt Üniversitesi Şeriat ve İslâmî İlimler Fakültesi, Hadis ve Hadis İlimleri, Yüksek lisans tezleri.